

Ictimai Səhiyyə fakültəsi

050803 – “Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya” ixtisası üzrə

Fənin kodu – İSF-13

Fizioterapiyada palpasiya bacarıqları

Sillabusu

III semestr (payız semestri), 2023

Təhsil pilləsi: Bakalavriat

İxtisas: Fizioterapist və reabilitoloq

Tədris edilən fənnin növü: Əsas

AKTS: 2 kredit

İxtisasın adı: Fizioterapiya və tibbi reabilitologiya

Versiya: versiya 2

Müraciət tarixi: il/ay/gün (müraciətə (ərizəyə) baxış müddəti 2 ay təşkil edir)

Təsdiq tarixi: il/ay/gün

Təsdiq edilmiş dərs proqramını əvəz edir: il/ay/gün

Qərar və təsdiq

Bu dərs proqramı -10.09.2023-cü il tarixində hazırlanmışdır. Dərs proqramı Müvafiq

Fakültə və İnnovasiya və keyfiyyətin idarə olunması şöbəsinin rəhbərləri tərəfindən yoxlanılmışdır.

Proqram -- _____ 2023-cü il tarixində təsdiq edilmişdir.

Qeydiyyat nömrəsi: Bu nömrə Tədris Departamenti tərəfindən veriləcək təsdiq nömrəsidir.

Qeydiyyat nömrəsi fənnin koduna və verilmə tarixinə əsasən formalaşır.

Məsələn: İxtisasın kodu, fənnin kodu və təsdiq tarixi.

Kafedranın adı	Ünvan	Dərsin vaxtı	Web ünvan	Əlaqə nömrəsi
Fizioterapiya və tibbi reabilitasiya	Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Mərdanov qardaşları 100	08:30 16:10	https://amu.edu.az/page/198/fizioterapiya-ve-tibbi-reabilitasiya-kafedrası#	0124413318

Tədris dili: Azərbaycan,

Fənni tədris edən müəllim(lər)

1. Vuqar Aslanlı –fizioterapist
08.30-16.12
+994708969919
2. Cəlilov Vaqif Çingiz oğlu - assistent
vaqif606@mail.ru
8:30-16:12
+994776270015 ([whatsapp](#))

Fənnin ardıcılıq və bacarıq şərtləri	
Skills which are expected	
Öncə tədrisi zəruri olan fənlər (Prerekvizit)	
Özündən sonra tədrisini saxladığı fənlər	

Fənnin təlim nəticəsi:

- 1 Səthi (in vivo) anatomiyanın mahiyyətini bilmək
- 2 Ayrı-ayrı toxumaların səthi anatomiyasını öyrənmək
- 3.Palpasiyada istifadə edilən köməkçi vasitələri bilməli
- 4.Səthi anatomiya biliklərindən istifadə etməklə insan bədəninin topoqrafik qiymətləndirməni bacarmaq
5. Bədənin müxtəlif nahiyələrini palpasiya etməyi bacarmaq
6. Palpasiya bacarıqlarının inkişaf etdirməyin yollarını müəyyən etmək
7. Patoloji dəyişikliklərin palpasiya vasitəsilə differensiasiyasını aparmaq

Fənnin məzmunu

Palpasiya, xüsusən də bir patoloji prosesi anlamaq üçün və ya diaqnoz etmək üçün, bədəni yoxlayarkən əlləri istifadə etmə prosesidir. Palpasiya adətən bir tibb işçisi tərəfindən həyata keçirilir, bu, həkim, fizioterapist, tibb bacısı, manual terapist ola bilər. Palpasiya eyni zamanda bədəndə bir obyektin ölçüsünün, formasının, möhkəmliyinin və ya yerinin əllər vasitəsilə hiss edilməsi prosesidir.

Palpasiya fiziki müayinənin vacib hissəsidir; Bu müayinədə görmə duyğusu qədər toxunma hissi də vacibdir. Tibb işçiləri bədənin səthinin altındakı problemləri palpasiya etməkdə böyük bacarıq inkişaf etdirir, təlimsiz insanların edə bilməyəcəyi şeyləri aşkar edə bilirlər. Bunun üçün yüksək səviyyədə bacarıq əldə etmək üçün anatomiya və çoxlu, uzun müddətli təcrübə tələb olunur.

“Anlamadığımı hiss edə bilməzsən”. Bu sadə ifadə yerli palpasiya üçün topoqrafik və morfoloji anatomiya möhkəm fonun zəruriliyini göstərir. Əgər hansısa nahiyənin formasını, mövqeyini və ətrafı ilə məkan əlaqəsini təsəvvür edə bilmirsinizsə, konkret patoloji prosesi axtarmaq mənasızdır. Klinik cəhətdən müvafiq strukturun dəqiq anatomiyasını xatırlamaq həmişə çətin məsələdir. Belə böyük həcmdə məlumatla məşğul olmaq üçün çox vaxt və motivasiya lazımdır. Bu səbəbdən, başlanğıcda iki qısa nəzəri hissəyə rast gəlmək olar:

- Hər bir nahiyənin və onun ayrı-ayrı hissələrinin əhəmiyyəti və funksional əhəmiyyəti. Bu, giriş kimi çıxış edir
- Ayrı-ayrı nahiyələr arasında maraqlı qarşılıqlı əlaqə haqqında mövcud biliklərə istinad edir.

Bu fənni tədris etmək üçün müəhazirə, seminar, praktik məşğələlər, stimulyasiya üzərində, xəstə üzərində və s kimi metodlardan istifadə olunmalıdır. Fizioterapist ixtisasına yiyələnmək istəyən hər bir

tələbə üçün palpasiya bacarıqlarına yiyələnmək çox vacib məsələdir. Fizioterapistlərin ilkin vəzifələrindən biri üzərində işləyəcək orqanizmi yaxşı öyrənmək və hiss etməkdən ibarətdir.

Tələbələr üçün ən maraqlı fənlərdən biri palpasiya bacarıqlarıdır. Bu fənni keçərkən tələbələr funksional anatomiyanı yenidən təkrar edəcək və eyni zamanda səthi anatomiyanı qavrayacaqlar.

Tələbələr ilk növbədə yiyələndiyi bacarıqları, oynaq, vətər, bağ zədələnmələrini qiymətləndirmək, şişkinlik, ödem, temperatur fərqi kimi dəyişiklikləri müəyyən etmək üçün istifadə edəcəklər. Palpasiya bacarıqlarını yaxşı yiyələnmiş mütəxəssislər gələcəkdə travmatoloji, ortopedik, idman reabilitasiyası sahələrində uğurlu karyera sahibi ola bilərlər.

Fənnin tədris formatı

1. Üz-üzə

№	Topic <i>Mövzu (praktika)</i>	Readings (Ədəbiyyat)	Saat
1	Palpasiyada səthi anatomiyanın istifadəsi	1.Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition by Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro. / səh 20-48	2
2	Çiyin kompleksinin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 49-137	2
3	Dirsək kompleksinin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 138-197	2
4	Əlin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 197-286	2
5	Qasıq-qalça kompleksinin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 286-340	2
6	Diz oynaq kompleksinin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 340-425	2

7	Ayaq nahiyəsinin	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 426-514	2
8	Yumşaq toxumaların palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 514-557	2
9	Arxa çanaq	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 558-655	2
10	Bel nahiyəsinin palpasiyası (lumbar spine)	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 655-734	2
11	Döş qəfəsinin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 734-851	2
12	Boyun nahiyəsinin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 852-991	2
13	Baş və çənə nahiyəsinin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 991-1020	2
14	Çənə nahiyəsinin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 1020-1035	2
15	İmtahana hazırlıq		2

№	Topic Mövzu (mühazirə)	Readings (Ədəbiyyat)	Saat
1	Palpasiya nədir, nə üçün istifadə	1.Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition by Bernhard	2

	olunur	Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro. / səh 23-28	
2	Səthi anatomiyanın vacibliyi	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 49-137	2
3	Sümük palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 138-197	
4	Əzələ qarınlarının və kənarlarının palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 138-197	2
5	Vətərlərin palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 197-286	2
6	Bağların palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 286-340	2
7	Kapsulların və Bursaların palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 340-425	2
8	Sinirlərin və damarların palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 426-514	2
9	Yumşaq toxumaların palpasiyası	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT,	2

		MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 514-557	
10	Palpasiya vasitələri	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 558-655	2
11	İstiqamətləndirici strukturlar	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 655-734	2
12	Palpasiyanın təsdiqi üçün dəstəkləyici tədbirlər	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 734-851	2
13	Palpasiyanın müasir növləri	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 852-991	2
14	Fizioterapistlər və palpasiya bacarıqlarının tətbiqi	Palpation Techniques Surface Anatomy for Physical Therapists 2nd Edition Bernhard Reichert, MSc PT, MT Massage Therapist, Physical Therapist, Manual Therapist VPT Academy Fellbach, Germany 896 illustrations Thieme Stuttgart • New York • Delhi • Rio de Janeiro./ səh 991-1020	2
15	Təkrar, imtahana hazırlıq		2

Tədris və öyrənmə metodları

- mühazirə, seminarlar

Qiymətləndirmə üsulları	Qiymət (bal)
Semestr sonu imtahan	50
Cari qiymətləndirmə kollokvium	40 – 2022/2023 tədris ilində I kurs, 30 – digər kurslar
Davamiyyətə görə qiymətləndirmə	0 – 2022/2023 tədris ilində I kurs, 10 – digər kurslar

Sərbəst iş	10
------------	----

Qiymətlərin dəyərləndirilməsi

Hərf işarələri	Bal	Qiymətin açıqlaması
A	91-100	“Əla”
B	81-90	“Çox yaxşı”
C	71-80	“Yaxşı”
D	61-70	“Kafi”
E	57-60	“Qənaət bəxş”
F	0-50	“Qeyri kafi”

Hər bir sərbəst işin aşağıda göstərilədiyi kimi qiymətləndirmə sistemi olmalıdır. Fundamental və laboratoriya fənlərdə bir və ya iki sərbəst iş olmalıdır (Essay və ya layihə əsası). (İki sərbəst iş verilsə, hər birinin öz qiymətləndirmə sistemi və müəyyən edilmiş meyarların balı olmalıdır. 10 ballıq sistem olduğundan, qiymətləndirilən sərbəst işin hər biri 5 ballıq sistemdən ibarət olmalıdır)

(PBBM) Prosedur bacarıqlarının birbaşa müşahidəsi (Direct Observation of Procedural Skills- DOPS)

Tələbənin və ya rezidentin prosedur bacarıqlarını qiymətləndirmək və rəy bildirmək üçün nəzərdə tutulmuş Mini-CEX-in variasiyasıdır. Mini-CEX-də olduğu kimi, tələbə və ya rezident “real” xəstələrdə proseduru həyata keçirən iş yerində müşahidə olunur. Təhsilalan təyin olunmuş siyahıdan qiymətləndiriləcək vaxtı və proseduru, məsələn, mərkəzi venoz xəttin daxil edilməsi, arterial qan nümunələrinin götürülməsi, elektrokardiografiya və intubasiyanı seçir. Qiymətləndirməni aparan şəxs klinisist və ya səhiyyə qrupunun başqa bir üzvü ola bilər.

Prosedur bacarıqlarının birbaşa müşahidəsi (PBBM-DOPS)

Təhsilalan	Müəllim/Kurator
Ad. Soyad. Ata adı	Ad. Soyad. Ata adı
qrup nömrəsi:	Vəzifə:
Qiymətləndirmə tarixi:	Kafedranın adı:

RƏY: Şifahi və yazılı rəy qiymətləndirmənin məcburi komponentidir.		
Ümumi		
Güclü tərəfi		
Biliyin təkmilləşməsinə ehtiyac var		
Təvsiyə olunan tədbirlər		
BU FƏALİYYƏT HAQQINDA TƏHSİLALANIN FİKİRLƏRİ (istəyə bağlıdır)		
Bu təcrübədən nə öyrəndim?		
Nəyi yaxşı etdim?		
Nəyi yaxşılaşdırmaq və ya dəyişdirmək lazımdır? Mən buna necə nail olacam?		
Göstəricilər		
M = Müşahidə olunmur İTO = İnkişaf tələb olunur, Q = Qənaətbəxş (heç bir təşviq və ya müdaxilə tələb olunmur) Ə = Əla		
Domen	Reytinq	Ş ə r h l ə r
1: Müəllimə/Kuratora göstərişləri, anatomiyanı, prosedurları və ağırlaşmaları təsvir edir		
2: Xəstəyə proseduru və mümkün fəsadları izah etdikdən sonra razılıq alır		
3: Razılaşdırılmış protokola əsasən prosedura hazırlaşır		
4: Effektiv analqeziya və ya təhlükəsiz sedasiya tətbiq edir (anestezioloq yoxdursa)		
5: Alətlərdən və kəsici alətlərdən yaxşı aseptik və təhlükəsiz istifadəni nümayiş etdirir		
6: Rəhbər qeydlərə uyğun olaraq texniki aspektləri yerinə yetirir		
7: Hər hansı gözlənilməz hadisə ilə məşğul olur və ya lazım gəldikdə kömək istəyir		
8: Tələb olunan sənədləri tamamlayır (yazılı və ya diktə ilə)		
9: Prosedur boyu xəstə və işçi heyəti ilə aydın şəkildə ünsiyyət qurur		
10: Prosedur boyu peşəkar davranış nümayiş etdirir		
Ümumi nəticə		İşarələyin
Prosedur Əsaslı Qiymətləndirmənin (PBA) tamamlanmış elementlərinin yerinə yetirildiyi səviyyə		
Səviyyə 0 1-2 bal	Ümumi mühakiməni dəstəkləmək üçün kifayət qədər sübut müşahidə edilməmişdir	
Səviyyə 1a	Təlimatın köməyi ilə tibbi yardımı göstərməyi bacarır (prosedurun bütün	

3 bal	mərhələləri ilə tanış deyildi)	
Səviyyə 1b 4 bal	Təlimatın köməyi olmadan tibbi yardımı göstərməyi bacarı (prosedurun bütün addımlarını bilir və növbəti hərəkəti gözləyirdi)	
Səviyyə 2a 5 bal	Prosedurun əksəriyyəti/bütün (və ya yerinə yetirilən hissə) üçün tələb olunan təlimat	
Səviyyə 2b 6 bal	Rəhbərlik və ya müdaxilə yalnız əsas addımlar üçün tələb olunur	
Səviyyə 3a 7 bal	Minimum rəhbərlik və ya müdaxilə ilə həyata keçirilən prosedur (vaxt aşırı köməyə ehtiyacı olurdu)	
Səviyyə 3b 8 bal	Prosedur rəhbərlik və ya müdaxilə olmadan səriştəli şəkildə yerinə yetirildi, lakin özünə inam yox idi	
Səviyyə 4a 9 bal	Prosedur heç bir rəhbərlik və ya müdaxilə olmadan yüksək standartlara uyğun inamla yerinə yetirildi	
Səviyyə 4b 10 bal	4a kimi və ümumi problemlər/mürəkkəbləri qabaqlamağı, qarşısını almağı və/və ya onlarla məşğul olmağı bacardı	
PBBM detalları		
Prosedurun adı:		
Əvvəl yerinə yetirilən prosedur sayı:		Məsələn: Təcili yardım, stasionar, ambulator və s. (zəhmət olmasa dairə edin)
Simulyasiya edilmiş bir şəraitdə həyata keçirilir		
Simulyasiyanın təsviri:		
PBBM praktik məşğələ vaxtı həyata keçirilir Bəli / Xeyr Əgər Bəli (neçənci həftədə aparılır)/ Əgər Xeyr (səbəb-qeyd)		
Prosedurun çətinliyi: adi haldan daha asandır Orta çətinlik Həmişəkindən daha çətin		
Tələbənin/rezidentin imzası:		Qiymətləndiricinin imzası:

Sərbəst işlərin təhvil verilməsi üçün son tarixlər	İmtahanların tarixləri
dekabr	yanvar

Tapşırıqların və imtahanların xarakteri.	Keçmiş imtahanların nümunələrinin olması (testlər, imtahandan çəkilişlər, sərbəst işlərin yaxşı nümunəsi və s.)

Студенческий Кодекс Поведения/ Tələbənin Davranış Kodeksi

Link

Universitet siyasəti – akademik dürüstlük

Link

Akademik dürüstlük prinsipi və plagiathıq

Azərbaycan Tibb Universiteti mütəmadi olaraq akademik dürüstlük prinsipinə əsaslanan öyrənmə mədəniyyətini inkişaf etdirməyə çalışır. ATU-nun bütün heyətindən və tələbələrindən bu akademik dürüstlük prinsipinə riayət etmələri tələb olunur. Akademik pozuntunun bir növü olan plagiat, dürüstlük prinsiplərinə xələl gətirir və ATU-da buna yol verilmir.

Plagiat başqasının dərc edilmiş və ya dərc olunmamış ideyalarının istinadsız istifadəsi kimi müəyyən edilir. Bu, məqalənin bir hissəsinin və ya bütövlükdə yeni müəlliflik altında təqdim edilməsi ola bilər. Plagiat müəllifin öz materialından təkrar istifadə etməsini əhatə edir (bəzən “lazımsız nəşr” kimi də tanınır). Plagiatdan qaçmaq üçün mənbələr açıqlanmalıdır. Sitatlar dırnaq işarəsinə qoyulmalı və ya yenidən yazılmalıdır. Əgər başqasının yazılı materialının illüstrasiyalarından və ya materialın böyük hissələrindən istifadə ediləcəksə, müəlliflər icazə almalı və müvafiq sitat gətirməlidirlər.

Aşağıda plagiatın nə olduğu və bu barədə əlavə məlumatı haradan əldə edə biləcəyinizlə bağlı məlumatlar əks olunmuşdur. Hər hansı tapşırıq və akademik işlərinizdə plagiatdan yayınmaq üçün plagiatın nə olduğunu başa düşdüyünüzdə əmin olmaq ATU tələbəsi olaraq daşdıığınız məsuliyyətin bir hissəsidir.

Plagiathıq nədir?

Plagiathıq “**bu və ya digər şəxsə məxsus söz və ya fikirlərin mənbəyinə istinad etmədən öz adı altında tamamilə və ya qismən istifadə edilməsi**” deməkdir. Plagiat bir növ intellektual oğurluqdur. Bu, qəsdən fırıldaqçılıqdan, söz və ya fikrin hər hansı mənbədən düzgün şəkildə istinad edilmədən kopyalanmasına qədər bir çox formada ola bilər. ATU plagiatı aşağıdakı kateqoriyalara ayırır:

- **Birbaşa köçürmək:** Mənbəyə istinad etmədən və dırnaq işarələrindən istifadə etmədən orijinal mətn və ya fikrlə eyni və ya tamamilə oxşar sözlərin istifadəsi. Buraya kitabdan, məqalədən, hesabatdan və ya digər yazılı sənəddən, təqdimatdan, kompozisiyadan, çertyojdan, tərtibatdan, qrafikdən, sxemdən, kompüter proqramından və ya proqram təminatından, vebşaytdan, internetdən, digər elektron mənbədən və ya başqa birinin tapşırığından materialların, ideyaların və ya konsepsiyaların müvafiq şəkildə istinad edilmədən surətinin kopyalanması daxildir. Buraya eyni zamanda sitat gətirilən və sitatsız (kopyalanan) hissələrin birləşdirilməsi də daxil ola bilər.
- **Mənbənin yanlış parafraz edilməsi:** Əsas məzmun və strukturu eyni saxlamaqla, mənbə materialda bir neçə söz və ya ifadənin dəyişdirilməsi. Bu eyni zamanda, bir şəxsin digərinin fikir və ya sözlərini mənbə göstərmədən başqa sözlərlə ifadə etdiyi təqdimatlar və müvafiq istinadlar olmadan sitat və izahatları yeni bir bütün halında birləşdirmək üçün də keçərlidir.
- **Mozaik/Yamaq işi plagiat:** Başqa mənbələrdən bir nüsxənin müxtəlif hissələrini götürüb onları birləşdirərək yeni bir hissə yaratmaq və onu öz orijinal əsəri kimi təqdim etməkdir.
- **Gizli razılaşma:** İşin tamamilə və ya qismən başqa insanlarla sövdələşmə nəticəsində hazırlanmış müstəqil iş kimi təqdim edilməsi. Buraya başqasının akademik işini plagiat etmək, oğurlamaq və ya surətini kopyalamaq, başqasının işini tamamlamağı təklif etmək və ya akademik işi tamamlamaq üçün ödəniş tələb etmək və ya almaq üçün təqdim etdikləri işləri başqa tələbəyə təqdim edən tələbələr daxildir. Bunu akademik əməkdaşlıqla qarışdırmaq olmaz.

- **Sövdələşmə hiyləsi:** Eyni zamanda “xəyali müəlliflik” kimi də tanınan bu kateqoriya gizli sövdələşmənin bir formasıdır. Bu hal tələbə və ya tədqiqatçı başqa bir şəxsə işi onlar üçün tamamlamağı tapşırıqda və sonra işi öz işi kimi təqdim etdikdə baş verir. Buraya tələbənin və ya tədqiqatçının əsasən başqasının işi olan və redaktə edə biləcəyi işi təqdim etdiyi, tələbə və ya tədqiqatçının başqası tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilmiş (kiçik düzəlişlərdən daha artığı) qaralama versiya hazırladığı hallar daxildir.
- **Sitatın mənbəsi haqqında yalnız məlumatın verilməsi:** Oxunmamış mənbələrə istinad etməklə, məlumatın əldə edildiyi “ikinci dərəcəli” mənbəni göstərməmək. Buraya uydurma sitatlar və ya mətbəə xətlərindən kənara çıxan yanlış sitatlar daxil ola bilər.
- **Özünə plagiatlıq:** Daha əvvəl təqdim edilmiş əsəri yenidən nəşr edən və onu tamamilə və ya qismən əvvəlki işə istinad etmədən yeni fikir və ya əsər kimi təqdim edən müəllif. Özünə plagiatlıq həmçinin “yenidən emal”, “təkrarlanma” və ya “tədqiqat nəticələrinin istinad edilmədən bir neçə dəfə təqdim edilməsi” kimi də adlandırılır. Tələbə kontekstində, özünə plagiatlıq, lazımi sitat olmadan artıq qiymətləndirmə üçün təqdim edilmiş işin hissələrinin və ya hamısının təkrar istifadəsini nəzərdə tutur. Tələbə bir dərsi təkrar edirsə, eyni qiymətləndirmə hissəsini tam və ya qismən yenidən təqdim